

Jens Staubrand: Kierkegaard og tre af Mozarts operafigurer

*Hør Don Juan, det vil sige, kan du ikke
ved at høre Don Juan få en forestilling
om ham, så kan du det aldrig*

Da den tre og tyve årige Søren Kierkegaard torsdag aften den 26. januar 1837 var i Det kongelige Teater, for at se og ikke mindst høre Wolfgang Amadeus Mozarts (1756-1791) muntre opera *Tryllefløjten* for første gang, var der især én af operaens figurer der havde hans interesse, nemlig den muntre fuglefænger Papageno, der blev spillet og sunget af den populære baryton Giovanni Battista Cetti (1794-1858).

Når det især var Papageno og ikke andre af operaens figurer der interesserede Kierkegaard, så var det fordi han mente, at Mozart med Papageno har villet skildre ét ud af tre umiddelbare erotiske stadier, hvor de to andre stadier er symboliseret ved henholdsvis Cherubino fra *Figaros Bryllup* og Don Juan fra operaen af samme navn.

Kierkegaard hørte Papageno, der har et stor parti i operaen, snakke og synge på dansk.

Det var forfatteren Niels Thoroup Bruun (1778-1823), der havde oversat Emanuel Schikaneders (1751-1812) tyske libretto til *Die Zauberflöte* til dansk til brug for operaens førsteopførelse søndag den 30. januar 1826, hvor Giovanni Battista Cetti (også dengang) sang Papagenos parti, Tamino blev spillet og sunget af Johan Frederik Kirchheiner (1798-1865) og de to Isispræster af henholds-

vis Christen Martin Foersom (1794-1850) og Johan Daniel Bauer (1798-1880).

Fra den 26. januar 1837 og frem til 20. februar 1843, hvor Kierkegaards essay om de tre operafigurer Cherubino, Papageno og Don Juan udkom som en del af hovedværket *Enten-Eller*, blev *Tryllefløjten* opført i alt ni gange.

Vi ved ikke hvor mange gange Kierkegaard har set *Tryllefløjten* inden *Enten-Eller* udkom, men jeg er overbevist om, at han har set den op til flere gange.

Det er fra et notat i Kierkegaards efterladte papirer, at vi ved hvornår Kierkegaard første gang så *Tryllefløjten*.

Derimod er det ikke ud fra hans efterladte papirer til at sige, hvornår han første gang så Mozarts opera *Don Juan*, som Kierkegaard kalder for en *opera seria*, selvom den er et *dramma giocoso*.

I et notat fra onsdag den 10. juni 1836 skriver Kierkegaard, at han har hørt (men ikke set) en gårdmusikant spille menuetten fra *Don Juan* på en rørløjle, og hvis han har haft Mozart musik til dansen fra første akts finale i frisk erindring, kan han meget vel have set *Don Juan* på Det kongelige Teater torsdag den 12. marts 1836, hvor Giovanni Battista Cetti sang hovedpartiet som Don Juan.

Udelukkes kan det dog ikke, at han har set den (op til flere gange) tidligere.

Den schweiziskfødte musiker og skuespiller Edouard du Puy der fra 1793 var på Det kongelige Teater i cirka ti år.

Mozarts *Don Juan*, der havde premiere på Nationalteatret i Prag den 29. oktober 1787, blev førsteopført i Danmark ni og tyve år før ovenævnte Kierkegaard-notat, nemlig tirsdag den 5. maj 1807, hvor Edouard Du Puy (1770-1822) sang Don Juans parti, Hans Christian Knudsen (1763-1816) var Leporello, Niels Olsen (død 1819) var Kommandanten og Johanne Elisabeth Dahlén (1767-1845) var Donna Elvira.

Det var forfatteren Laurits Kruse (1778-1839) der stod for den danske bearbejdelse af Lorenzo da Pontes italienske libretto *Don Juan, Il dissoluto punito, ossia il Don Giovanni*, der bygger på Jean-Baptiste Molières *Don Juan ou Le festin de pierre* (1682; *Don Juan eller Stengæsten*, 1865).

Den italienske librettist Lorenzo da Ponte (1749-1838), der ikke kun skrev operateksten til *Don Juan*, men også til *Figaros Bryllup*.

Men hvor Niels Thoroup Bruuns danske libretto til *Tryllefløjten* (for det meste) tekstnært følger Emamuel Schikaneders tyske libretto, er dette ikke tilfældet med Laurits Kruses libretto til *Don Juan*.

Til stor kunstnerisk ærgelse for kapelmester Frederik Ludvig Kuntzen (1761-1817), der indstuderede operaen og barytonen Edouard Du Puy, der som nævnt sang *Don Juan*, havde Det kongelige Teaters direktion, med Jørgen Kierulf (1757-1810) i spidsen, nemlig pålagt Laurits Kruse at ændre operaens recitativer til talt dialog, for på den måde